

Nr 430.

Av herr **Nilsson** i Kristinehamn, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 184 med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 om expropriation, m. m. föreslås en helt ny organisation av expropriationsmyndigheten. De tidigare expropriationsnämnderna, vilka på grund av sättet för deras sammansättande hade karaktär av skiljedomstolar, komma att försvinna och ersättas av expropriationsdomstolar.

De tidigare expropriationsnämndernas beslut i ersättningsfrågor kunde som bekant inte överklagas. Detta ansågs icke erforderligt på grund av utslagets skiljedomskaraktär. Enligt den nya ordning, som nu föreslås, skall däremot ett expropriationsmål kunna fullföljas i alla instanser. Det är uppenbart att man måste räkna med att denna förändring kommer att både fördröja och fördyra rättsprocessen.

En omständighet, som gör att man särskilt fäster sig vid denna konsekvens av den föreslagna nya ordningen, är den att exproprianden enligt 67 § ensam skall bära alla av expropriationen följande kostnader i alla instanser. Även enligt nu gällande ordning skall exproprianten svara för kostnaderna, men denne har hittills icke behövt räkna med mer än en instans.

Enligt den kungliga propositionen (§ 32) må ej heller ersättning bestämmas till lägre belopp än vad den exproprierande i målet bjudit. Under sådana förhållanden måste det ligga nära till hands att antaga att åtskilliga expropriationsmål komma att fullföljas i alla instanser enbart av det skälet att det ingenting kostar att föra processen vidare, att den slutliga ersättningen aldrig kan sättas lägre än vad exproprianten redan bjudit, men att en chans alltid finns till höjning av ersättningen.

Markutredningen har i sitt betänkande vitsordat, att det förhållandet att exproprianten skall svara för alla kostnader i expropriationsmål icke sällan lett till att fastighetens ägare låtit verkställa dyrbara utredningar rörande fastighetens värde och i samband därmed stående frågor. För att förhindra ett dylikt missbruk av regeln om kostnadsersättning föreslog markutredningen en hänvisning till viss paragraf i rättegångsbalken enligt vilken den, mot vilken expropriation skedde, i dylikt fall själv finge svara för kostnaderna. Därmed lät sig markutredningen nöja, och Kungl. Maj:t har i propositionen nöjt sig med denna begränsning av kostnadsersättningsregeln.

Göta hovrätt har emellertid i sitt remissyttrande anfört, att expropriatens behöriga intresse syntes kunna tillgodoses utan en kostnadsersättningsregel

av så vidsträckt innebörd som den föreslagna. Hovrätten finner denna bestämmelse mindre lämplig med hänsyn just till de möjligheter, som däri-
genom komma att lämnas expropriat, att på expropriantens bekostnad
onödigtvis fullfölja talan i mål, vilka, därest en dylik bestämmelse ej funnits,
kunde antagas icke ha bringats under överinstans prövning.

I enlighet med sin ståndpunkt förordade hovrätten, att ovillkorlig rätt
till sådan kostnadsersättning borde — bortsett från de i 67 § angivna be-
gränsningarna — gälla allenast i fråga om expropriationskostnad i första
instans samt att i övrigt rättegångsbalkens bestämmelser om rättegångs-
kostnad i tvistemål borde tillämpas jämväl i expropriationsmål, dock med
det tillägget, att överinstans borde, oavsett nämnda bestämmelse, äga att,
därest så finnes skäligt, tillerkänna expropriat ersättning för kostnader vid
instansen i fråga.

Å s. 75 i propositionen framhåller departementschefen att enligt hans
mening den utvidgade rätten till expropriation för med sig att det blir
lättare för kommun att träffa godvillig uppgörelse med markägarna, och
han framhåller att expropriation givetvis icke bör anlitas i andra fall än
sådana då en underhandsuppgörelse på skäliga villkor ej kan komma till
stånd.

I sistnämnda delen av uttalandet instämmer säkerligen envar. Redan enligt
gällande ordning har det emellertid många gånger visat sig att expropriation
icke kunnat undvikas och att härtill ha bidragit föreskrifterna om att expro-
priannten ensam skall betala kostnaderna för expropriation. Man har starka
skäl befara att den nya ordningen icke kommer att underlätta frivilliga upp-
görelser, och man har därtill anledning misstänka att den nya ordningen
av skäl som ovan anförts kommer att avsevärt förlänga och fördyra proces-
sandet.

Med hänvisning till det anförda tillåter jag mig föreslå,

att § 67 i föreliggande förslag omarbetas på sätt Göta hov-
rätt förordat och att vederbörande utskott utarbetar förslag
till härför erforderliga ändringar uti denna och eventuellt andra
erforderliga paragrafer.

Stockholm i oktober 1949.

Gustaf Nilsson.